

Na osnovu dokumenta „Due Diligence Procedures for TI Relating to Paid Advisory and Professional Services“, koji je Bord direktora Transparency International usvojio 23. juna 2009, kao i člana 10. Statuta, Udruženje na skupštini održanoj 11. septembra 2017.god. donosi sledeća:

Pravila za razmatranje plaćenog savetodavnog rada i profesionalnih usluga

Napomena o dokumentu

Ovaj akt Udruženja predstavlja prilagođeni i dopunjeni prevod Procedura koje je predložio Međunarodni Bord Transparency International. U skladu sa tim, Procedure su prevedene, a tamo gde je primereno izrazi poput „TI“, „TI entity“ i „national chapter“ zamenjene su rečju „Udruženje“ ili „TS“. S druge strane, dokument ne uključuje pravila koja se tiču isključivo TI Sekretarijata i drugih delova međunarodnog pokreta. Tamo gde su propisana posebna pravila, specifična za Transparentnost Srbije, ona su naglašena kosima slovima.

Razlozi za donošenje

Ove procedure se uspostavljaju kako bi se odgovorilo na izazove koji za TS proizlaze iz plaćenog savetodavnog rada i pružanja usluga uz naknadu.

Kada su izvor finansiranja donacije, sredstva su namenjena za aktivnosti koje je Udruženje osmislilo i koje služe javnom dobru. Kada je pak reč o konsultantskim uslugama ili drugim oblicima plaćenog rada za drugoga, inicijativa dolazi od onog ko plaća (naručilac posla), a Udruženje se može naći u ulozi izvršioca posla. U takvim situacijama naručilac određuje zadatke i uslove pod kojima oni treba da se obave. Takav vid angažmana u nekim situacijama može da ugrozi nezavisnost, integritet i verodostojnost TI i njenih članica.

Ova pravila imaju za cilj da identifikuju potencijalne opasnosti i rizike i pronađu načine za njihovo prevazilaženje, uz transparentnost postupanja i očuvanje nezavisnosti TS.

Dokument treba da posluži kao podsetnik na sva pitanja koja treba razmotriti pre prihvatanja angažovanja u svojstu izvršioca.

Pitanja za razmatranje

Devet problematičnih oblasti koje bi trebalo brižljivo razmotriti pre prihvatanja ugovornih obaveza u svojstu izvršioca posla su sledeća:

- (i) imajući u vidu da je TS organizacija zasnovana na vrednostima, koja koristi i volontere za svoj rad, plaćeni rad za drugog naručioca, ako se ne obavi profesionalno, može podriti nezavisnost;
- (ii) Složeni projekti tehničke pomoći mogu biti previše zahtevni i stoga previše rizični za organizacije civilnog društva;
- (iii) TS dobija donacije pod pretpostavkom da će delovati u javnom interesu i da će rezultati rada predstavljati javno dobro. Stoga se može dogoditi da neki donatori uskrate podršku kada shvate da istovremeno pružamo usluge uz nadoknadu;
- (iv) Ulaskom na “tržište konsultanata”, TI rizikuje da izgubi podršku konsultantskih firmi koje ga podržavaju; *napomena: TS nije do sada imao donatorsku ili drugu sličnu podršku od strane konsultantskih firmi.*

(v) Komercijalne kompanije mogu optužiti TI da ima nepravičnu prednost na tržištu jer može da ponudi manje cene zbog svog neprofitnog statusa; *Napomena: u Republici Srbiji zakoni ne pružaju nikakvu prednost organizacijama civilnog društva u pogledu obavljanja komercijalnih delatnosti, kada su one dopuštene, već one podležu mogućem oporezivanju u skladu sa opštim pravilima;*

(vi) Potraga za plaćenim poslovima može da skrene TS sa puta ostvarivanja originalne misije i napore za očuvanje raznolikosti izvora prihoda;

(vii) Umesto da TS određuje čime će se baviti, moglo bi se desiti da to čini naručilac posla, što bi omelo važan rad na javnom zagovaranju;

(viii) Moguć je sukob interesa kada se istovremeno vrši javno zagovaranje i konsultantske usluge. To se naročito može desiti u slučaju da je naručilac posla Vlada ili neki drugi subjekt iz javnog sektora, jer će tada biti znatno teže kritikovati tu istu Vladu, odnosno organe vlasti koji su naručioci u konkretnom slučaju. Štaviše, svaki komentar rada Vlade može biti gledan drugim očima i ocenjen kao manje uverljiv.

(ix) Razne vrste konsultantskog rada nose sa sobom razne vrste i stepene rizika za TS:

- Držanje treninga u većini situacija se može smatrati nastavkom naših ranijih aktivnosti javnog zagovaranja i stoga nosi sa sobom mali obim opasnosti po ugled;
- Savetodavni rad, naročito kada je usmeren na Vladu i druge organe vlasti ili na subjekte iz privatnog sektora može dovesti u pitanje našu nezavisnost. Izazovi koji su u vezi sa jednokratnim aktivnostima te vrste, niži su nego u slučaju usluga koje se ponavljaju ili pružaju u dužem roku, odnosno kod stvaranja dugoročnih veza;
- Davanje sertifikata ili usluge verifikovanja stvaraju u redovnom toku stvari najveće rizike po ugled TS. Naime, potreba za ekspertizom i izloženost rizicima profesionalne reputacije, kao i mogućnost pokretanja odgovornosti zbog lošeg izvršenja ugovornih obaveza najveći su u tim situacijama.

U vezi sa tačkom (ix), Udruženje postavlja sledeća pravila:

TS može preduzimati obuke koje su u vezi sa pitanjima u kojima TS poseduje neophodnu stručnost, i u slučaju da su zadovoljeni svi kriterijumi za prihvatanje iz ovih Pravila u pogledu naručioca posla, načina izvršenja i ugovornih obaveza. Ocenu o tome da li predmet obuke zadovoljava traženi uslov daje programski direktor. Ocenu o tome da li su zadovoljeni drugi uslovi u pogledu naručioca posla, načina izvršenja i ugovornih obaveza daju izvršni i finansijski direktor, pre zaključenja ugovora. U slučaju sumnje, odluku će doneti Upravni odbor, koji može zatražiti mišljenje Nadzornog odbora. Podaci o ovim ugovorima predstavljaju deo godišnjeg izveštaja koji se dostavlja Nadzornom odboru.

TS može zaključiti ugovor o pružanju savetodavnih usluga za organe vlasti i subjekte iz privatnog sektora Republike Srbije ili privrednih subjekata iz inostranstva koji posluju ili nameravaju da posluju na teritoriji Republike Srbije na osnovu odluke Upravnog odbora, koja se predočava radi odobrenja Nadzornom odboru, uz poštovanje kriterijuma iz ovog akta. U drugim slučajevima (npr. kada je naručilac druga organizacija civilnog društva, medij ili medijsko udruženje, međunarodna organizacija ili razvojna agencija), odluku donosi Upravni odbor.

TS ne pruža usluge davanja sertifikata ili verifikovanja za potrebe naručioca, izuzev u situacijama kada je vršenje takvog posla deo aktivnosti koje bi TS, na osnovu svojih planova i oblasti delovanja, obavio i da takva želja naručioca ne postoji (npr. u okviru monitoringa primene antikorupcijskih propisa i obuka za uspešnu primenu tih propisa) i koje se u celosti sprovodi po metodologiji i od strane TS. U slučaju da je naručilac posla ujedno organ ili osoba čiji se rad ocenjuje, takav ugovor se može zaključiti pod uslovima i uz primenu kriterijuma iz ovog akta, na osnovu odluke Upravnog odbora, koja se predočava radi odobrenja Nadzornom odboru.

III. Specifični rizici koje treba uzeti u obzir

Dvadeset kritičnih rizičnih tačaka koje bi trebalo razmotriti pre ulaženja u pružanje plaćenih savetodavnih ili drugih profesionalnih usluga su sledeće:

A. Načela i suštinske vrednosti

TS mora da obezbedi je planirano angažovanje potpuno u skladu sa suštinskim vrednostima TI pokreta, koji su definisani u dokumentu *“Statement of Vision, Values and Guiding Principles for Transparency International”*, kao i u relevantnim dokumentima Udruženja. Uslove predloženog angažovanja bi trebalo brižljivo odmeriti spram sedam suštinskih vrednosti i deset načela TI, kao i relevantnih vrednosti i načela TS. Ukoliko bi bilo koja od tih vrednosti ili načela ugroženabila ugrožena, ne bi trebalo prihvatiti angažovanje.

Udruženje će prihvatiti samo one poslove koji spadaju u oblasti bliske glavnoj misiji i prioritetima TS, i to samo onaj plaćeni rad koji će unaprediti obim ukupnog znanja, strategija i alata TS.

Takođe, TS može prihvatiti poslove samo od onih naručilaca koji su pružaju uverenje da su posvećeni odstranjivanju korupcije.

B. Profesionalizam

Izvršenje svakog ugovora zahteva sredstva, profesionalne veštine i kapacitet za upravljanje koji retko koja organizacija civilnog društva ima u svojim redovima. Pre nego što prihvati ugovorne obaveze, TS mora da obezbedi potrebna znanja, resurse, kapacitete, kao i odgovarajuće praćenje, nadzor i izveštavanje, a sve kako bi obaveze mogle biti ispunjene na vreme. Ukoliko bi kvalitet angažovanja bio loš, to bi moglo da podrije ne samo ugled ogranka koji je angažovan u poslu, već i čitavog TI.

TS mora utvrditi da poseduje potrebne pravne, finansijske i računovodstvene kapacitete, kao i procedure za raspodelu prihoda, kako bi obezbedio da projekat bude adekvatno rukovođen programski i finansijski.

C. Čuvanje imena TI

TS će obezbediti da u ugovor uđe odredba prema koja bi sprečila naručioca da koristi naziv organizacije kako bi obezbedio „dobar publicitet“.

TI treba da stavi jasno do znanja da naše angažovanje ne predstavlja garanciju da korupcije nema u nekom slučaju, niti da pružamo uverenje o tome da je institucija postupala u svemu kako treba.

Radi sprečavanja nastupanja ovog rizika, u pregovorima pre zaključenja ugovora predstavnici TS će zatražiti pune informacije od naručioca o nameravanom načinu budućeg korišćenja rezultata ugovornog angažovanja i načina na koji će biti navedena uloga TS i zaključice ugovor tek nakon što stekne uverenje o ispunjenosti kriterijuma iz ovog akta.

D. Sukob interesa (takođe u vezi sa Pravilima o sprečavanju i rešavanju sukoba interesa)

Kako bi se izbegao mogući sukob interesa i kako bi se očuvao integritet TI i TS, prihvaćemo samo onu vrstu plaćenog rada gde postoje interne strukture upravljanja, to jest ukoliko u ogranku postoji Bord koji funkcioniše na neplaćenju osnovi ili ukoliko postoji drugi nadzorni organ kojem je izvršno rukovodstvo organizacije odgovorno (*u slučaju TS, to su Nadzorni odbor i Skupština Udruženja*).

TI će prihvatiti plaćeni rad samo ako ima prethodno usvojeni odgovarajući Etički kodeks i pravila za rešavanje i sprečavanje sukoba interesa i ukoliko ta pravila obezbeđuju da konsultantski rad ne bude zloupotrebljen za privatnu korist. *TS poseduje ova pravila.*

TI će izveštavati o svim značajnim plaćenim savetodavnim poslovima i profesionalnim uslugama na svom veb-sajtu, i objavljivati informacije o tome u godišnjim izveštajima. *TS redovno obaveštava javnost putem svog veb-sajta o aktivnostima koje obavlja, bilo da je reč o projektima koji se sprovode iz donacija, ugovorima o pružanju usluga ili o aktivnostima za koje nije obezbeđeno finansiranje ni na jedan od ta dva načina ili uopšte.*

Ukoliko bilo koji član organizacije, uključujući zaposlene i volontere, prima sredstva, izuzev nadoknade troškova, od entiteta koji pripada TI, i ukoliko je takvo plaćanje potiče iz konsultantskog rada koji je vršila organizacija, to mora da bude zabeleženo i izvešteno u okviru organizacije.

Napomena: ostatak pravila u vezi sa ovom tačkom Procedura TI uređen je Pravilma o sprečavanju i rešavanju sukoba interesa, budući da se odnosi na zaposlene u Udruženju, a ne na postupanje Udruženja u celini.

E. Nezavisnost

TS neće dozvoliti naručiocu posla da sprovodi kontrolu koja premašuje normalne granice kontrole određenog projekta, *odnosno izvršenja ugovora.*

TS će uključiti odredbu u ugovor kojom zadržava pravo na povlačenje iz posla u slučaju da nastupi neetično ponašanje druge ugovorne strane, kao i u bilo kojem drugom slučaju koji ugrožava nezavisnost TS.

Kako bi se predupredile štetne posledice, predstavnici TS će tokom pregovora o zaključivanju ugovora precizirati sa naručiocem način vršenja kontrole ispunjavanja obaveza i njen obim i razmotriti u kojoj meri bi neetično postupanje druge strane koje nije u vezi sa sprovođenjem ugovora moglo da se negativno odrazi na ugled i nezavisnost TS, a naročito u kojoj meri bi takva situacija mogla da bude negativno shvaćena od strane javnosti i drugih organizacija sa kojima saradjujemo.

Izvršni direktor će u slučaju kršenja ovih kriterijuma od strane naručioca posla, sam ili na osnovu zahteva drugog člana UO ili Nadzornog odbora, bez odlaganja upozoriti naručioca na to, odnosno zatražiti dodatna objašnjenja, ako su potrebna i po potrebi predložiti Upravnom odboru da ugovor bude raskinut. Sednica Upravnog odbora se u tom slučaju zakazuje najkasnije za dva radna dana, a o ishodu se obaveštava i Nadzorni odbor. Ukoliko Nadzorni odbor, nasuprot obrazloženoj odluci Upravnog odbora, ukaže u roku od 48 sati da bi ugovor ipak trebalo raskinuti, Izvršni direktor će biti dužan da pokrene postupak raskida ugovora.

F. Javno zagovaranje

TS će da izbegava odredbe o autorskim pravima koja ograničavaju buduće korišćenje rada koji smo uložili u okviru konsultantskog ugovora.

Kad god je to moguće, TS će izbegavati odredbe o tajnosti u okviru ugovora koje zaključuje. Kada tako nešto nije moguće (npr. zato što je predmet ugovora praćenje postupka privatizacije), TS će obezbediti da odredba o tajnosti u ugovoru ne prevazilazi neophodni minimum poverljivih informacija. TS će takođe obezbediti da ovakva odredba ne sprečava organizaciju da izađe u javnost ukoliko uoči neprimereno postupanje ili bilo koje kršenje ugovora.

Radi realizacije ovih načela, TS će ugovoriti način korišćenja rezultata rada tako da se proizvodi nastali našim delovanjem mogu koristiti bez ograničenja za ostvarivanje ciljeva organizacije u javnom interesu, a naročito za aktivnosti javnog zagovaranja. S druge strane, za TS će biti prihvatljivo prihvatanje ugovorne obaveze da se uzdrži od objavljivanja rezultata rada (npr. rezultati sprovedenog istraživanja), do vremena nameravane promocije rezultata

od strane naručioca. TS neće prihvatiti odredbu o poverljivosti koja bi sprečavala TS da saopšti da se bavi određenom temom, ali može prihvatiti zabranu da iznosi preliminarne zaključke ili podatke dobijene od naručioca.

G. Očuvanje osnova za finansiranje TI

Udruženje će obezbediti da mu izvori finansiranja budu dovoljno široki, tako da ne postane zavisano od ove vrste finansiranja. TS će se sa posebnom pažnjom starati da izbegava ponovljena ili neprestana angažovanja sa istim naručiocem.

Pre nego što uđemo u plaćeni koji ima materijalne posledice, bilo da postoji nadmetanje ili ne, TS će se konsultovati sa svojim glavnim donatorima, kao značajnim udeonicima za naš rad i objasniti im prirodu konsultantskog angažovanja o kojem je reč.

Ove konsultacije će se vršiti sa svim donatorima koji pružaju podršku radu TS bez ograničenja (t.j. podrška koja nije vezana za konkretne projekte), kao i sa onim donatorima ili potencijalnim donatorima (predlog projekta se trenutno razmatra), koji podržavaju rad TS u oblasti na koju se odnosi mogući komercijalni ugovor, odnosno, kod kojih TS traži podršku za projekat u takvoj oblasti.

H. Savetovanje

Ukoliko postoji nedoumica vezi sa mogućim plaćenim angažovanjem, TS će se savetovati sa direktorom Sekretarijata TS, koji nas može povezati sa Odborom za etička pitanja TI.

I. Pregled usaglašenosti

Kao deo procesa akreditacije nacionalnih ogranaka TI, Odbor za akreditaciju članstva (MAC) utvrđuje usaglašenost sa ovim smernicama. *Unutar udruženja, o primeni ovih pravila, kao i izveštavanju o tom pitanju, naročito se staraju Finansijski direktor i Nadzorni odbor.*
